

Korszerű könyvek és röpiratok,

melyek Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pest, egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható:
Jenő. Egyéni nézetek. (Nagy 8-rét, XII., 123 lap) Füze 1 ft.

Bezéredj Sándor. Reform-eszmék. Közérdekű tarlózatok a kath. autonómia, az egyházi reform, a politika és egyház-társadalmi kérdések köréből a szabadság és felvilágosodás hívei számára. (8-rét) Füze 80 kr.

Reformáljuk a kath. egyházat! Irta egy kath. plébános. Turin, 1871. (4-rét, 56 lap) Füze 60 kr.

A katolikus egyházi autonómia és vesztélye. Toldy Istvántól. (8-rét, 116 lap) Füze 80 kr.

Coelibátus és polgári házasság. Irta Paparmorgó. — Füze 1 ft.

Pederzani Julius. Aus den Fesseln Rom's! (8-tav.) Geheftet 30 kr.

Pederzani Julius. Rede, gehalten zu Villach in der Versammlung des liberalen Volksvereines. (14. Juni 1871.) Geheftet 20 kr.

Die Göttemörder. Von einem Gläubigen. 8., 33 1/2. Bogen stark, in schönster Ausstattung. In farbigen Umschlag geheftet 3 ft. 20 kr.

Die Arbeiter-Frage. Ein Friedensvorschlag, dargelegt mit Rücksicht auf die Tendenzen der Communisten und Sozialisten, sowie die Ideen von Lassalle und Schulze-Delitzsch, Ketteler und Schäffle, Mill und Mohl von A. K. Preis 40 kr.

Anton, Alois, Weltpriester. Das gefälschte Christenthum und die Welt. (Gross 8-tav.) Geheftet 1 ft. 20 kr.

Farsangi czikkek

elegáns bál legyezők
párisi és bécsi készítmények 85 krtól 35 frtig darabja;

bál bokréta-tartók
sokféle díszes czelészert nemekben 50 krtól 8 frtig darabja;

álarczok, tréfás orrok stb.
számtalan, eredeti torg-arozokat, állatfejeket stb. ábrázoló nemekben is, 15 krtól 6 frtig;

tréfás fejdíszek, süvegok
s egyéb jelvények bohóc-estélyek számára;

fűzér-láncz-érmek
legújabb változatos nemű 18 krtól 5 frtig;

női-és uri ékszerok,
mell-tűk, fül-függők, egész készletek, nyak-ékek, medallionok, óralánczok, shawl- és nyakkendő-tűk, ing-olók és ingujj-gombok stb.;

hatásos színházi ékszerok
diademok, roszjeler, óvak, csattok, gombok jelmezball öltözékekhez különben alkalmas nemekben;

viasz-gyöngyök
rakák díszítéséhez alkalmas olcsó, a valódi nagy-gyöngyöket termézetben utánozó finom neműkig zsinórá 10 krtól 4 frtig;

illatszerek
finom kézi-szappanok, haj-olajok és kenőcsök, hajusz-pedzók, fog-tisztító-porok és pépek, arczfestékek, pulcherin, vianigre és toilleto, rizez-porok, valódi kölni-víz, arany, ezüst és gyémánt haj-por, legfinomabb illatszerek Bayley Atkinson, Violet Pinand s a kül- és belföld egyéb jóhírű gyáraiból;

toilleto-lárgyak
haj-, ruha-, hárszny-, foga- és köröm-kefék, mindennemű fésűk, szobeli és kezi-tükörök, hajfűrt-hengerok, farr-tekercsek, haj- és gombos-tűk, köröm-olajok és rozsolók, koztyu-tárgyak és gombolók, cipő-husok, kolmizó-olajok stb.;

francia menü-kártyák
gyorsan kiváltságra jutott kártyácskák, melyeknek túlsó oldalán az étlapnak használatát, első oldalán pedig a vend. g. névnek szánt helyet, s feltűrt tréfás szines képeceket tartalmaz, tucatja ft. 1.50;

dus választékát ajánlják
KERTÉSZ és EISERT Pesten
Dorothy-utca 2. sz. a „magyar király” című szállóval szemközt.

Tánc-rendek
Tánc-rendeket nagyobb bálók számára kivánatos kiállításban gyorsan készítetünk.

Irásbeli megbízásoknál, melyek ügytelennel eszközölhetők, a külföldi czikk árának kétszöszö meghatarozását kézzük.

1228 (1-2)

Uri-utca 1-ső sz.

Legújabb női-ruha-kelmék
bámulatos olcsón!
Hamburger Adolf
üzletében
PEST, uri-utca 1. sz.
párisi ház.
Minták kívánatra
küldetnek mindenfelé ingyen és bérmentve.

párisi ház.

Szepes-kárpáti növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon,
tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpáthegység Flórájából a leggondosabban gyűjtött és kitünőn alkalmas növényekből készítve, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légző-szerek könnyebb hurutos ingerneinél, görcsös, ideges, fullasztó köhögés rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyílás, időszaki tüdő-hurutnál, a tüdő-betegek gyöngítő izzadáseinél; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidézett betegségekben, ugyszintén gyomor- és a test általános elgyöngülésénél is.

Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-cukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag thea 25 kr.; 1 doboz cukorka 35 kr.

E czikkek megrendelhetők magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerárban, király-utca 7. sz., Thalmyer A. és társánál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (1-3)

Mindennemű takaró-papiros (Makulatur)

kapható Pesten, egyetem-utca 4. sz. alatt.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSAG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1872. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Egész évre (január—december) 10 ft. — kr.
Félévre (január—június) 5 „ — „

Csupán Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—december) 6 ft. — kr.
Félévre (január—június) 3 „ — „

Csupán Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) 5 ft. — kr.
Félévre (január—június) 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legelőszérűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy 5 kros bélyeg kívánatik.

Uj kedvezmény!

A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő” című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes regényeket tartalmaz, egész évre 6 ft. helyett 4 ft-ért, félévre 3 ft. helyett 2 ft-ért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala. (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

(2-3) Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

Pest, januárius 28-án 1872.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasznított petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígátásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 krajczár.

Stoczek József.

Midőn azon férfiu arczképét mutatjuk be, kit a magyar természettudományi társulat közelebbi közgyűlésén legutoljára láttunk az elnöki széken: azt hiszszük, nemcsak az érdemet méltán megillető tisztelet adóját rójuk le egyik polgártársunk iránt, hanem a valódi polgári erényre is példát mutatunk az uj nemzedék előtt. Mindkettő egyaránt önmagunk iránti kötelességünk. Stoczek József született Szabadkán 1819-ben.

Ha van valami nehéz egy élő férfi ismeretében, úgy épen Stoczek Józsefet illetőleg mindenesetre kétszerte nehéz ez. Ismernie komoly, sőt mondhatni haragos arczot, ismernie ez arczon tükröző kedély egyik fővonását — a valódi szerénységet, mely a dicséret legkisebb jelére haragos villámokat lövel az ugy vélt hizelgőre, — és mégis megpróbálni, szólan működéséről, — ez egy kissé merész vállalat.

Az a haragos ember is volt egyszer gyermek. Ott játszott talán egykor ő is a többiekkel előbb a szabadkai, majd a pécsi főgymnázium padjain, — mignem a serdülő ifjut a magy. tudományos egyetemhez kapcsoló mérnöki intézetre hozták magasabb és nemesebb vágyai. A kitünő sikerrel végzett tanfolyam után egy ideig ugyanez intézetben Peczelt tanár oldala mellett lett assistens, majd 1847-ben a csak imént föllállított kir. József-ipartanodába lett a természettan rendes tanárává meghíva. Ezen állásában maradt 1869-ig, a midőn a „m. kir. József-műegyetem” cím alatt 1857-ben már egyetemi rangra emelt ipartanodában újra a magyar nyelv tététvén kötelezett tannyelvűvé, az előbbi igazgató Mayer Lambert nyugdíjaztatott, s polytechnikumunk első magyar igazgatójává Stoczek József nevezetett ki.

Az épen legjavában levő életerős férfi teljes erélyével ragadta meg a vezetésére bizott intézet kormányát. Mint magyar

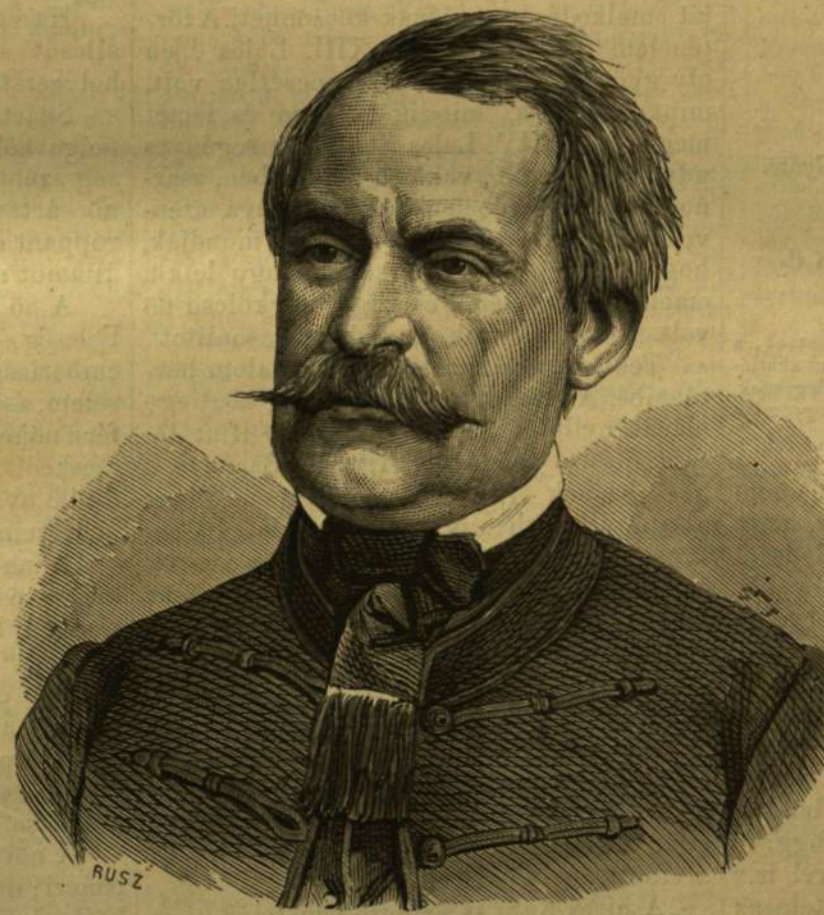
teljes mértékben föl bírván fogni az egyetlen magyar műegyetem fontosságát hazánkra, ipari s általában anyagi fejlődésünkre, egész lélekkel e fiatal intézet minél tökéletesebb szervezésén csüggett; az ő igazgatásának idejére esnek mind azon nagy és tüdős reformok, melyek e szerény kezdetű intézetet, az előbb csak névleges műegyetemet valóban műegyetemmé tették. Üdvyö működésének hangos elismerése volt az, midőn legközelebb 1871-ben a közoktatási miniszterium életbe léptetvén a műegyetem önkormányzatát, a műegyetem

seül a m. tud. akadémia 1858-ban levelező, majd 1860-ban már rendes tagjává választotta. 1869-ben pedig az akadémia új szervezésekor a matematikai és természettudományi szakosztály elnökévé választatott.

Másfelől a kir. magyar természettudományi társulat is igénybe vette a sokféle elfoglalt férfi tapintatos vezetését. 1864-ben az elhunyt Bugát Pál helyére Stoczek választatott a társulat elnökévé, s azóta hét éven keresztül, a legközelebbi közgyűlésen történt lemondásáig, az ő vezetése alatt indult a társulat azon szép korszak felé, melynek első hajnalodása az 1867/8-as évre esik.

Nevéhez tehát, mint látjuk, mindenütt jó emlékek vannak csatolva.

E köztevékenységnek azonban, fájdalom, egy nem kevésbé becses tulajdonság esett áldozatul. A már jókor, tanárság korában megkezdett tudományos működést és kutatásokat, melyeket a tanársága néhány éve alatt oly hévvel és eredménydusan folytatott, csakhamar félbeszakiták a lelkiismeretesen vitt igazgatói hivatal teendői. Legelső dolgozata 1845-ben jelent meg, midőn ily czim alatt: „A kis katoprikai kathetometer,“ főnökének, Peczelt tanárnak egy értekezését fordította le magyarra. Majd később tanárrá lett kinevezetése után több becses önálló dolgozat jelent meg tőle a Poggendorff-féle német physikai folyóiratban, melyek Berlinben és Londonban nem kevés föltünést okoztak. Különösen az 50-es évek második felében egyik fontos értekezése a másikat követte, melyek részint a természettudományi társulatban, részint

STOCZEK JÓZSEF.

a m. tud. akadémiaiban adottak elő. Nagy kár, hogy közülük kivált a „fém-légsúlymérő” és „a lakok szellőztetésére” vonatkozó vizsgálatai idegen nyelven is meg nem jelentek, mivel előmozdították volna a tudomány gyorsabb fejlődését, míg így

Árleszállítás

állatokat szállító vasuti kocsik tisztításánál.

Ervényes 1872. jan. 15-től.

Az alább említett vasut-vonalakon 1872. évi január 15-től a kocsiszítási díjak a hatóság által elrendelt állatkocsik fertőtlenítésénél az állatszállítás előmozdítása czéljából leszállítatnak s a következő díjak fognak szedetni:

- 1) Egy 8 kerekű kocsinál, tekintet nélkül arra, vajjon nagy szarvasmarhát vagy bornyukat szállít-e s tekintet nélkül a szállítás távolságára 4 ft. o. p.
2) Egy 4 kerekű kocsinál ugyanazon föltételek alatt 3 ft. o. p.
3) Négy darab vagy kevesebb nagy szarvasmarha vagy 10 darab vagy kevesebb bornyunk egy 8 vagy 4 kerekű kocsi alá való áthelyezéséért 2 ft. o. p.
Ellenben szepes bornyukért, melyek az anyatehénnel szállítatnak, tisztítási díj nem fizetetik.

Az osztrák-magyar vasutak igazgatósága.

1227 (1)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-dik szám alatt) megjelent és minden híteles könyvkereskedőnél kapható:

Loskay Békény.

A nemzeti irodalom és műveltség története.

A legrégebb időtől a mohácsi vészig.
Második kiadás. — (8-rét, VIII., 238 lap) füze 1 ft.

A javak jelzete.

A mindig szaporodó helyi- és összeköttetési-jóság-forgalomnál, az üzlet tologása alkalmával és mivel a továbbszállításra feladott tárgyak (Coll) gyakran egyenlő jelzettel bírnak, fölcsérélések és téves felrakások minden figyelem mellett nem voltak tökéletesen elháríthatók.

Ezen bajon csak úgy lehet eredményteljesen segíteni, ha a szállítók minden az elküldéso szánt javakat és tárgyakat a rendeltetési helyelyel (— helyeknél, a melyek nem a vasut mellett léteznek a vasuti állomás-sal a honnan a tova szállítás történjék —) világosan jelezik.

Az osztrák magyar vasuti igazgatóságok ajánlják tehát a t. cz. szállítóknak: jövőben minden szállításra szánt javakat és tárgyakat a rendeltetési helyelyel világosan és alkalmas módon jelezni.

Az osztrák-magyar vasutak igazgatósága.

1226 (1)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

ezek is azok közé tartoznak, melyekre a külföld büszke volna, — de így nem ismerve, rájuk s ránk nézve egyformán elveszettek.

Stoczek még élete javában van, s habár a természetudományi társulat elnöki székét egy nem kevésbé jeles fiatalabb utódnak dr. Than Károlynak engedte át, — ezt csak azért tette, hogy erejét egy még szűkebb téren érvényesítse a tudomány és a haza szolgálatában. *Dapsy L.*

A pártokhoz*)

Nem lesz már a magyar népből
Jóval több nép soha,
Utólrte régi büne,
Régi átka, ostroma.
Hitvány önző érdekeknek
Rabszolgája lett megint,
Pártharcokban tépi egymást,
Istent, embert nem tekint.

Bús napokban megtanulta,
Hogy mi a honszeretet,
Becsületért, jobb jövőért
Áldozott vért, életet.
Bús idő kell neki ismét,
Hogy a sötétségen át
Fölismerje egyszer még a
Honszeretet csillagát.

A helyett hogy ott fenn járna
A haladás útjain,
Közsziklákát döntögetne,
Munkálkodnék nagy, kicsiny:
Ármányokban, cselvetésben
Vesztegeti erejét,
Elfordul a nagy példaktól,
Órúl ha ront, vagy ha vét.

Elhagyatott szegény ország!
Nincs a földön senkije,
Fiainak egységében
Állna minden ereje.
És ez egyben sem viradhat
Megnugovás napja rá!
A lobogót összetépi,
Melyre nevét felír!

Elvakult nép! Vedd kezébe
Azt a zászlót újonan;
Menj előre, míg időd van,
S el nem söpör a roham.
Századot ér minden óra,
Minden ember sereget...
Áruló, ki meg nem érti
Az időt és jeleket.

Dalmady Győző.

Az anyák nevelése.

(Kivonat *Martin Aimé* műveiből)

„A férfiak mindig olyanok lesznek, a mint a nőknél tetszeni fog: ha azt akarják, hogy nagyok és erényesek legyenek, tanítsák meg a nőket arra, hogy mi a nagyság és erény.“ *Rousseau.*

A híres Sheridán, látva, mily kevés gondot fordítanak a nőnevelésre, s tudva, hogy a nők milyen ellenállhatatlan befolyással bírnak azokra, kik őket oly rosszul nevelik, egy nemzeti nőnövelde alapítását tervelte. Elküldte tervét a királynéhoz azon kérelemmel, hogy álljon ez intézetnek élére, azt mondván: „Minket a nők kormányoznak, igyekezzünk őket tökéletesíteni: minél több világszűkület nyerne, annál fölvilágosodottabbak leszünk mi. A férfiak bölcsesége a nők szellemi művelődésétől függ: A természet a férfi szívbe a nő kezével ír.“

Nagyszerű eszme, melynek kivetele az öreg Angliára jó befolyást gyakorolt volna. Bár milyennek legyenek az ország szokásai és törvényei, az erkölcsöket a nők határozzák meg.

Legyenek szabadok vagy alárendeltek,

*) Dalmady Győző e szép költeményét, egy költői kedély hangját a pártok viharában, a szerző beleegyezésével a Fővárosi Lapokból veszük át. *Szerk.*

ők uralkodnak, mert hatalmukat szenvedélyeinktől nyerik.

E befolyás abban az arányban válhat üdvössé, a mily arányban a nőket megbecsüljük: legyenek bálványunk vagy társunk, kéjhölgyek, rabszolgák vagy állatok, az ellenhatás teljes s ök azzá tesznek bennünket, a mik ök maguk.

Ugy látszik, hogy a természet értelműket a nők méltóságához köti, épen mint mi férfiak boldogságunkat a nők erényességéhez.

Az örök igazság törvénye tehát ez: a férfi nem aljasíthatja le a nőt a nélkül, hogy maga is vele ne aljasodjék; s ha föl emeli, ez által maga is emelkedik!

A népek vagy elbutulnak a nő karjai közt, vagy lábainál művelődnek.

Keleten, hol a nők rabszolgák, a régi világ egy része mozdulatlan és eszme nélkül áll: a nyugot az egyenlőség és világszűkület felé halad, mert a nők szabadok és tiszteletben részesülnek.

Kövessük a természet törvényét, mely születésünkhöz nem helyez bennünket sem a nevelő, sem a bölcsész gondjai alá, hanem egy gyöngéden szerető anya ápoló karjaiba; az anyai kebel az, melyen nyugszunk, szelid tekintete vezérünk, szeretete tanítónk.

A gyermek testi és erkölcsi nevelését ne vegyük ki az anya gondja alól, mert az emberiség leghatalmasabb rugója: az anya szeretete.

Ki taníthatna meg bennünket jobban: hogy a becsületet a vagyon felébe kell tenni, embertársainkat szeretni, a szerencsétlenekeket segíteni, lelkiünket pedig a szép és végzetlen forrásához kell fölemelni?

Egy nevelő tanácsolhat, de azt, a mit ez emlékeztetünknek nyújt, az anya szívünkbe vési; az anya, a mit el akar veled hitetni, előbb megszeretted, s a szeretet segítségével éretti el velünk az erényt.

Első Napoleon is azt mondta, hogy: „a gyermek jövője mindig az anya műve.“ S e nagy hadvezér gyakran ismételte, hogy saját emelkedését anyjának köszönheti. A történelem igazolja szavát. XIII. Lajos épen oly gyöngé, hálátlan és szerencsétlen volt, mint az anyja, mindig lázongó és ismét meghódoló. XIV. Lajos érzi ki a regényes udvariasságában, vakhittü félelmében, zsarnoki büszkeségében a spanyol anya szenvedélyeit lehet felismerni. Azt mondják, hogy a két Corneille anyja nagy lelkű, emelkedett szellemű és szigorú erkölcsű nő volt. A Grachusok anyjához hasonlított.

Tekintsünk a francia forradalom börtöneibe. A halálra készülő tömeg közt egy magas nyíl és sugárzó homlokú ifjú látunk, utolsó gondolatait írja. Ez Barnave, a nagy szónok Mirabeau vetélytársa. E borzasztó pillanatokban is anyjára gondol; bátorságát, mely lelkesíti, melylyel a vesztőhelyre megy, anyjának köszöni! — A vészidőkben ez a legszebb ajándék, mit az anya fiának adhat.

Barnave ezt írja nővérének: „Fiaid nevelését bízd anyámra; ő öntheti beléjük azt a bátort és őszinte lelket, mely férfiakat teszi őket; nevelésünkben ez ért legfontosabb.“ Ez erélyes nő, fiai lelkét a halál fájdalommal ellen megedzette, mintha előre látta volna a vihart, mely őket elsodorja.

A híres Kant is szerette ismételni, hogy mindent az anyjának köszön. Bár e jó aszszony nem részesült semmi nevelésben, mégis a legnagyobb tudományt tanította meg neki: az erkölcs és erény szeretetét. — Öreg korában gyakran mondta Kant: „Nem felejtem el soha, hogy mind az a jó, mi bennem van, anyámtól származik.“

Cuvier is anyjától nyerte lángszűkületét.

első alapját; az anyai ösztön fia izlését a természet tanulmányozására vezérelte. Emlekirataiban azt írja Cuvier: „Az anyám szeme előtt rajzoltam, történelmi s irodalmi műveket fenhangan olvastam. Így fejtette ki bennem a tanulási iránti szenvedélyt, s azt a minden tárgy iránti élénk érdeklődést, mely életem rugója lett.“ E nagy ember, tanulmányainak minden örömét, fölfedezéseinek minden dicsőségét anyjára vitte vissza!

Az anya b folyását a század két legnagyobb költőjének példája is bizonyítja.

A sors Byronnak gunyolódó, esztelen, könnyelmű, szeszélyes és büszke anyát adott, kinek korlátolt szelleme csak a hiúságot és gyűlöletet fogadta be, ki fiát sántaságraért könyörtelenül csufolta, folytonosan izgatta, vérig bosszantotta, megalázta, majd ismét hízelt neki és kedvébe járt, és aztán megvetette — megátkozta.

E nő emésztő szenvedélye az ifju szívébe mélyen bevésődött; a gyűlölet s büszkeség, a harag és megvetés forrongott benne, mely mint az égető láva, a fergeteg pokoli harmóniájával árasztotta el a világot.

Lamartinek az anyja ifju, szép, kegyes, fölvilágosodott volt, ki szeretetének egész özőnét fiában összpontosította. Az erény ihlettsége, az imádság, melyre fiát tanította, nemcsak értelméhez szolt, hanem lelkébe hatott, s Lamartine innen merítette azokat a fenséges hangokat, melyek az istenhez szállottak.

Az anya befolyását nem lehet megváltoztatni, Byront és Lamartinet hiába próbálnátok ujja teremteni: az edény megtelt, a szövet megkapta rajzát, anyánk szenvedélyei természetünkkel válnak.

Ime ez az erő az, mely boldogságunkat vagy ellenkezőjét létesítheti s a helyes nevelés hiánya miatt a világ teremtése óta ez az erő maradt paragon és vezér nélkül.

A természet azt akarta, hogy a civilizáció egyedüli alapja az igazi szeretet legyen.

Ha valamely nép politikai és erkölcsi állását akarjuk ismerni, nézzük a nők helyzetét.

Spártában a nők hőskéket neveltek, mert polgárnők voltak; — Rómában, hol a házasság szentségének templomát emeltek, egy nő ártatlanságának megfertőztetése oly roppant eseményt idézett elő, mely az egész államat megváltoztatta.

A nő befolyása az egész életre kiterjed. Feleség — anya — szerető; e három szó az emberiség üdvét foglalja magában! Ez a szerelem, ész, szépség és kacérság uralma; a férfi nőjével tanácskozik, anyjának engedelmességgel, még annak halála után is, mert a töle nyert eszmék elveivé válnak, és szenvedélyeinél is erősebbek.

A napokban a temetőben járva, ezt a megható siriratot olvastam: „Oh anyám! nyugodj békén, fiad mindig engedelmes lesz irántad!“ Ez egyszerű sorokban mennyi érzélem és szeretet rejlik; mily derék nő lehetett az, kinek emlékéit így tiszteli fia: A népek szelleme, szokásai, előítéletei és erényei, vagy jobban mondva, az emberi nem haladása, az anyai kebelen nyugszik.

A női hatalom valódiságát mindenki elismeri; de azt akarják, hogy csak a családi körben fejtsék ki, mintha bizony nem a családok zöme tenné a nemzetet! — Nem tapasztalható-e, hogy a férfiak azokat a gondolatokat viszik a nyilvános életbe, melyekkel a családi tizhely körül a nők foglalkoznak? A férfi, erélye által azokat az elveket érvényesíti, melyekkel a gyöngédség ihlette.

(Vége követke.)

Arbuez Péter.

(Kaulbach rajza.)

A népek történetében alig van ország, melynek oly sötét múltja lenne, mint Spanyolország. Az emberiség legszentebb jogából sehol sem írték annyigúnyt. Egy napon I. Ferdinánd spanyol királynak eszébe jutott, hogy jó volna hatalmát egészen megalapítani népe fölött, s erre legalkalmasabb eszközték a zsidók és mörök üldözését találta. Felsőleges hitvese, Izabella, gyóntató papjai tanácsai által buzdítva, szintén jónak találta a király tervét, s aztán elkezdődött a r. m. üldözés. A zsidóknak és möröknek föl kelle venni a keresztiséget, vagy pedig kiköltözni Spanyolországból, a nélkül, hogy pénzüket is magukkal vihették volna. A kik későbbek voltak ősi hazájukat elhagyni, hogysen vallásuktól megváljanak, azoknak vagyonát elszedte, de ez mind kevés volt. Ferdinándnak több kincs kellett, s most kivált azokat kezdték üldözni, kikről tudták, hogy külsőleg fölvettek ugyan a keresztiséget, de szívökben még mindig hívei a régi vallásnak. Fölállították tehát az inquisitót. Elkezdődött a fanatizmus aranykora!

IV. Sixtus pápa 1478. nov. 1-ről kelt bulájában megerősítette az inquisitót, s 1480. szept. hóban két dominikánus, a király két udvari papjával, mint inquisitorok megkezdtek működésüket. A „szeretet“ vallását úgy értelmezték, hogy minden más vallású népet [ki kell irtani a föld hártáról.

A négy inquisitor üldözéseit és gyilkolását úgy látszik a király keveselte, mert 1483-ban egy fő-inquisitort nevezett ki, *Torquemada Tamás* dömés perjel szeméjében, egész élethossziglan. Ez az ember, ki tatár khánnak is beillt volna, Mendoza bibornok gyóntatója volt, s ennek útján nyerte el az első hitbírói és fő-inquisitori állást Castiliában és Leonban. Melleje adatott az inquisitor nagy tanács „egy királyi, csupán lelki fegyverekkel fölruházott törvényszék.“ *Torquemada* 200 inquisitorok közt volt, s 50 lovas testőr rendeltetett melleje, kik őt kísérjék, ha közhelyekre megjelenik. Mert folytonos rettegés közt élt, hálósóbáját minden éjjel változtatta, és a mérgezőstől annyira félt, hogy örökös nyugtalanság háborgatta.

1484-ben csak Castilia számára négy altörvényszék állítottott. Ugyanez évben keresztültvitte Ferdinánd az arragoniai kortések erős ellenkezése daczára, kik e miatt a pápához is folyamodtak, hogy Arragoniában is fölállítottott az inquisitót.

A nép sok helyt hevesen ellen állott, de a fölkelés erőszakkal elnyomatott. S végre minden tartományban föl lón állítva a vértörvényszék.

Nemcsak az eretnekek itéltettek el, hanem azok is, kik büvészettel s csillagjósással foglalkoztak, vagy pedig az inquisitót ellen akármily csekélyt vetettek is. Hogy valakit elítéljenek, elegendő volt egy följelentő, s egy tanu. Poroszóluk szolgált a „San Hermandad“ ársulat, melynek tagjai a kutatásban oly bántalmos haladást mutattak, hogy előtűk a mai kor minden absolutistikus modern rendjére eltörpül. A ki nem vallott, azt minden kegyelem nélkül kintparad huzozták. S pedig mily sok volt, kit ártatlanul, minthogy nem volt mit vallani, — elítéltek. A büntetés többféle volt, u. m. egyházi vezeklés, vagyon-elkobzás, s a legfőbb az „autodafé“ vagyis máglyahalál, melylyel a vagyonelkobzás is járt. A vallatás csak azért történt, hogy az áldozat a szenvedés minden iszonyait átélje. A törvényszék előtt már annyira agyon kineztek a beadvídot szerencsétlent, hogy rá nézve már a halál szabadító jótékony angyal volt. Ha az akkori kinező eszközökről olvasunk, vagy azokból egy-egy példányt vagy másolatot látunk, idegenek is megrázkódnak. S nemcsak az éleket, hanem még a holtakat is elítéltek, midőn haláluk után családjukat becsellenek nyilvánították. Az iszonyu üldözések alatt az ország úgy nézett ki, mint egy vérfürdő. Nemcsak a zsidókat és arabokat, de a keresztényeket is gyilkolták, hogy kincsüket elrabolhassák, s a király a népet és nemességét megfélemlítse, kik fölött csak ily kogyetlenség után hitt uralkodhatni.

Csak *Torquemada* főinquisitor alatt 17 éven át 8800 ember égettetett meg, 6500 pedig in effigie égettetett el. Más büntetéssel 90 ezer sújtottott.

Az egész inquisitót tartama alatt 31,912 égettetett meg, 17,659 csak in effigie, 291,450

pedig más büntetéssel lakott. Magában Sevilla városában 40 éven át 4000 megégettetett, 30 e r pedig különféle büntetéssel sújtott, s vagyonuk lefoglaltott. *Torquemada* 1498-ban halt meg.

Torquemadának melleje társa s segédje volt *Arbuez Péter* dominikánus barát. Egy szenvedélyes vérszopó, ki Saragossában székelt, s borzasztó kegyetlenséggel pusztította az eretnekeket, és a csak kevésbé gyanus egyéneket is. Sem város, sem falu nem maradt tőle érintetlen. A merre ment, mindenütt vértől ázott föld maradt utána hátra. Ha Nerót és „kegyetlen“ *Iván* zárt, mint rettentő tyranokot említi a történelem, úgy *Arbuez*hez alig találni oly jelzőt, mely nevéhez csak némileg is illelnek. A józan ész képes tőle megtagadni a szívet, tőle, ki vak létere, mint az emlékiratok említi, boldognak érezte magát, s sem köny, sem könyörgés nem volt képes meglágyítani, s hajthatlan volt mindig, mint a köszikla. Kegyetlensége sokat kétségbejett, s találkoztak, kik ellene összeesküdtek. A kik tudtára adták, hogy élete veszélyben forog, mondták neki, hogy példátlan szigorával hagyjon fel, vagy pedig köszönjön le a hivataláról. E hir nem rettentette el *Arbuez*t, hanem azt felelte: „Inkább jó martyr fog lenni, mint rossz pap.“ De átkos élete végre véget ért. Midőn *Cavada* János nővérét becselen halálra, *Sperandus* János apját pedig fogságra itélte el, a két fiatal ember az oltár előtt gyilkolta meg őt, midőn reggeli miséjét mondta. 1485-ben halt meg szept. 17-kén. Több mint 200 emberélet esett áldozatul vérszomjának. Temetésénél a templomban vére még mindig friss volt, mint a papásig terjesztette, sőt *Galvez* Blasco azt állította: hogy *Arbuez* neki megjelent, és beszélte, hogy nagy dicsőségben él az égben, s csak tovább is folytatni kell az üldözést. Továbbá, hogy *Arbuez* egy imára tanította, melyet neki kell fölajánlani, s midőn *Galvez* szentnek nevezte *Arbuez*t, ő azt felelte: „remélem, egykor az fogok lenni!“ A népek azt mondták, hogy *Arbuez*hez imádkozzanak testi sérv, vagy szakadásban, mert ő ezen bajnak égi gyógyítója. Hanem víz senki sem gyógyult meg az ő állítólagos imája által, mint általában senkinek sem mult el szenvedése a különféle fölállít csodák és égi jelek hívése által. A 19. század megérte azt a szégyent, hogy anyai idő elmúltával *Arbuez Péter* 1867-ben a szentek közé igtatottott.

Ezt a híres inquisitort vette esetéje alá *Kaulbach*, korunk egyik legnagyobb festője, kinek őstörténelmünkben volt tárgyu képe: „a hunnok csatája“ a magyar közönség előtt sem ismeretlen. *Kaulbach* *Arbuez* Pétert épen azon jelenetben mutatja be, midőn a kolostor előtt két barátja támaszkodik, kik közül az egyik egy szivtelen alak, s a másik pedig egy önmagát sanyargató fiatal rajongó. Előtte egy család eseng az életért, egy fiatal anya apró gyermekeivel, kikre *Arbuez* botjával, mint máglyára elítélteket mutat, kiknek számára már készen áll a máglya a háttérben, hol füst terjed szét a légben, s két keresztre feszített nőalak szenved ki. A könyörgő lelkek háta megett áll a két poroszoló: dominikánus barát, kik a szerencsétleneket fölkuatták, s ide huzozták: a vesztőhelyre. A kolostor lépcsője mellett egy kapusi barát az elítelt család kincsei után kap, melyet a poroszlok elrabolva, az inquisitor lábai elé tettek. A család vonásai keleti származást árulnak el; az anya kimondhatlan fájdalommal néz az iszonyu végtelre, férje pedig nemes önmegadással később meghalni, mintsem az igazságot megtagadni, s a kis gyermek jajgatása nem haladhat el az anyánál. *Arbuez* *Kaulbach* itt mint öreg vakot festette, esontos arczán állatias kifejezéssel, s a parancsoló hatalom azon kinyomatával egész alakján, mely az inquisitorokat általában jellemző. A csoportozat kitűnően van szem elé állítva, minden egyes alakban találunk egy-egy erőteljes vonást, mely mig a szerencsétlenek részéről azt tünteti föl, hogy inkább meghalnak, hogysen hazudjanak, az inquisitorokot mint erélyes embereket mutatja be. Mindegyik barát arczán ott látjuk a jezuitikus körfátylát. A barátok mögött a jezuitikus faláról egy *Mária*-kép tekint alá „kegyetlen“ tisztelőre, s a könyörgők csoportjára. Az előtérben pedig már megindult a barát-sereg. Lassu menetben, kezükben lobogó fákllyakkal, s a menet elején a szent keresztel. — *Kaulbach* e legujabb műve oly nagy sensatiót keltett, hogy több helyen szemelre lesz kiállítva (tán Pesten is), az ultramontanok nagy bosszúságára.

Pesten is), az ultramontanok nagy bosszúságára, kik nem tudják a művészek megbocsátani, hogy egy történelmi igazságot az emberiségnek megörökített.

László Mihály.

Sayous E. könyve.

(„A magyarok s politikai irodalmuk története 1790-től 1815-ig.“)

II.

Az embereket *Sayous* nem kevesebb emleddel itéli meg, mint a nemzetet magát. Fölhözhatjuk például, a mint *Nagy Pált* jellemzi, kit Deakkal együtt szintén az angol szatmokok- és államférfiakhoz hasonlít; a mint a *Martinovich* összeesküvés részeseiről ír, kik közt *Laczkovicsot* tartja a legjelentékenyebbek s valódi forradalmi egyiségének; a mint a magyar írókat, *Révayt*, *Bacsányit*, *Kazinczyt*, *Berzsenyit*, *Kisfaludyt*, *Szent-Jóbit* stb. mind kevés, de találó vonással jellemzi. *Thugotról*, *Ferench* király miniszteréről szintén élesen s jellemzőleg ír (67. l.): „A történelem nála kevésbé rokonszenves egyéniséget alig ismer. E fölkapott parvenü, egy dunai hajós fia, az aristokratiai büszkeség ama mázával sem bír, mely a reakzionárius Ausztria leggyűlöletesebb alakjainak is némi emelke lettséget kölcsönöz. A trón és oltár e rajongó védőjének nem volt hite sem a trónban, sem az oltárban. *Katalin* csárnó azt mondá róla: igazi *Jakobinus* miniszter, a ki párisi kollegájával igen jól megférne; de *Jakobinus* tevékenységének a véletlen más irányt adott s most szabadulvi magyarok fejét ütögeti le. Különben a titkos utasítások, s kiszámított megkegyelmezők embere, ki eszély és mérséklet álcáját is tudta ölteni. Tudta, hol kell kimélni a magyar ügyek elintézését, nagy tiszteletet tanúsítva az alkotmány betűje iránt. Tiszteletteljes, hízlgő elnyomást gyakorolt, titkos kérédekre s rejtett befolyásokra alapítva, mely annál biztosabban vezetett célhoz: Ausztria tartományává, és pedig hű s hasznos tartományává tenni Magyarországot.“

Jellemző a mit *Ferench* király trónaléptéről ír (61., 62. l.): „A fiatal herceg, apja hirtelen halála által, váratlanul a trónra szoltva, forradalmi korszak középette; minden korona vesztélyben; egy másik király, népének foglya, a vérpadohoz vezető halálos uton; magában a fiatal fejedelem birodalmában is két év óta azok a szók hangoznak, melyek másutt oly vesztélyeknek bizonyultak: haza és szabadság; a trón körül a szigor és absolutizmus tanácsadó, kikre az utóbbi időben senki sem hallgatott, folyvást nyőznek s nyugtalanítják az új fejedelm kedélyét, hogy vissza-nyerhessek az elvetett királyi kegyet; — lehet-e várn egyebet mint a reakció uralmát? *Ferench* király és császár, hosszú életben soha sem felejtette el az első benyomásokat, melyekkel a főherceg a trón számolyára lépett; azok megcsontosultak agyában, s a természetől jószívü emberből rögzött zsarnokot (un tyran manique) csináltak. Harmincz évvel utóbb, bécsi kabinetből örökösödött s leleskedett, pontos alaprajzok segítségével a spielbergi várkörönbe zárt foglyai fölött, s minden mozdulatukról, fekhelyök minden szalmájáról számot adott magának.“

A könyv egyik fénypontja (a sok közül) a kilenczedik szakasz, melyben leírja, mint adtak mesterséges ügyességgel nemzeti jelleget a *Napoleon* elleni háborúnak 1808-ban. Az ez évi országgyűlés megnyitásának leírása, pompásan egész kézzel jelenetével, a személynök *Aczél*, a két főherceg *József* nádor és *Ambrus* primás, maga a király beszédei: egy valódi drámai jelenet, ép oly élénken előadva, mint mesterleg csoportosítva. Ez országgyűlés tárgyalásainak fölfogásában s egész rajzában *Sayous* ur, ki általában nemcsak történetírónkat, hanem az első forrásokat s jelesen az országgyűlési tárgyalások jegyzőkönyveit használja, újabb tanúságok adja önállóságának mint történetíró.

Reánk nézve azonban semmi sem érdekesebb könyvében, mint a hol *Napoleon* levelezései közé nyul, hogy az események titkos rugóit fölfedezze s világosságra hozza. Nem tesszük talán rosszul, ha egy párt e helyekből, röviden felhozunk.

1805-ben vagyunk. A magyar országgyűlés épen most ajánlott meg 80,000 újoncot az újabb háborúra. *Napoleon*, ki a magyarok ügyeivel s hangulatával foglalkozni egy percze sem szünt meg, nem hitt ez újabb áldozat önkéntességében, melyről a bécsi lapok azt híresztelték, hogy szint-oly lelkesültséggel szavaztatott meg, mint az előbbie.

„Ama mesterséges hadmozdulatok középette (írja *Sayous* a 167. lapon), melyek *Ulm* elesztét vonták maguk után, eszébe jutott *Napoleon*nak, hogy a hírlapok nem épen rossz eszközök a népek

Arbuez Péter maglyára ítélt egy családot. (Kaulbach kartona után.)

más egyleteket is, hol a tagokat nem tartja össze a közös olvasói vágy, tartaná össze a közös könyha, a közös gyomor. Ajánlom nekik a gulyások esztély rendezést követendő példát, ha tudnillik vannak olyan jó szakácsaik, mint nekünk.

Gy. E.

A vészmadár.

Jaj annak a szerencsétlen hajónak, melynek árcobzhegyéről a viharadár hallatja rémséges, baljóslatu sivatásait! Mikor a babonás matrózok ez ijesztő hangokat meghallják, imádkozni kezdenek és keresztet vetnek magukra, ha pedig látják, hogy a jósát igazán teljesülni kezd és a vihar közeledik, ektelen istenkáromlásokba törnek ki. Mert a tengerész nemcsak babonás, de ájtatos is. Élete földgömbünk legféltelenebb elemén, a vízen, a természet legnagyobb jelenségei és tünényei között folyván le, csoda-e, ha szüntelenül a félelem és bizalom, a káromkodás és ima ellentétes érzelmek izgatottságban?

A tengerészek századok óta ismerik a mérseklét és hidegégelji tengerek ama villámgyors repülését, apró madarait, melyeket ők hol szt. Péter madarainak, hol pedig — s nem is ok nélkül, viharadáraknak neveznek. Ha e kis madarak vihar közeledtével az árcobzhegyre, vagy éppen a hajófedélzetre szállnak és ott rémséges hangokat sivatának, a matrózok hiedelme szerint, majdnem bizonyos, hogy azt a hajót a pusztulás, az enyészet eljegyzi magának.

A vészmadarak (procellariák, a latin szóból: procella, szélvész) főleg bámulatos röperejükről nevezetesek. Bár fészkeiket magános partok és pusztaszigetek sziklarepedéseibe rakják, s így tulajdonképpen ők is a szárazra volnának utalva, mégis gyakran megtörténik, hogy a hajók néha több ezer mérföldnyi távolságban találkoznak velük a tenger közepén. Az oly viharos években pedig, a milyen például az 1868—69-iki volt, nem ritkaság, hogy a tenger felől dühöngő vihar több száz mérföldnyi távra üzi be őket a szárazföldre. Különösen 1868-ban oly iszonyú viharok zavarták föl az Atlanti-óceán nyugalmát, hogy a vészmadarakat egészen Páris környékéig ragadták magukkal, noha e szárnyasok rendes hazája fönt északon a Hebridák és Orkadok szigetcsoportjain és az új-fundlandi homok-zátonyokon keresendő.

Rajzunkon törpe vészmadarak (procellaria pelagica) láthatók. — Nagyságuk körülbelül a fecskekéhoz hasonló, s madártól külsőjére és repülésére nézve sem igen különböznek. Bárha e madárkák a tengeri szárnyasok legkisebbjei közé tartoznak, mégis képesek dacolni a legdühösebb orkánnal is, és hihetetlen gyorsasággal repdesnek közvetlenül a víz fölétele fölött a mély hullámbarradák hosszában vagy pedig a forrongó habok tájékain keresztül. A törpe vészmadár, miként többi fajrokonai, majd mindig a tengeren van, s csak olyankor keresi föl a magános sziklapartokat, mikor költeni akar és ott egyetlen tojását valamely sziklarepedésben helyezi el.

A viharadarak táplálkozásmódja nem igen illik ritka szépségű tollszínezetükhöz, mert ők az óceánok varjúi és hollói és mindnyájan esett állatokkal élnek, melyek a vízfelületén uszálnak.

S. L.

Egyveleg.

© (A zsidók elterjedése.) A „Times“ egyik közelebbi számában egy összedállást körül a zsidók elterjedésére vonatkozólag. Eszerint magában Palesztinában ma már csak igen jelentéktelen részét teszik a zsidók a lakosságnak, hanem annál nagyobb mértékben el vannak terjedve a Földközi-tengerrel szomszédos tartományokban. Így kiváltak Észak-Afrika, Egyiptom, Marokkó van általuk benépesítve, — továbbá az Al-Duna és a Balti-tenger közötti része Európának, a melybe esik t. i. éppen Magyar- és Lengyelország is. Ezen utóbbi területen él zsidók összes számát 4,000,000-ra tehetni, a melynek legnagyobb része mind a középsőtárhoz tartozó. A Nyugat-Európa többi részeiben levő zsidóság ellenben összesen is alig meggy 100,000-re.

— Az európai kivándorlások következtében a zsidók eljutottak a föld legtávolibb pontjaira is, — így vannak telepeik a Jöremény-fokán, Yememben, a turkomanok között, és Chinában, a mely tartományokban már két fajtájuk fordul elő, u. m. a fehér és fekete zsidók; a mely utóbbiakat azonban inkább csak proselytáknak tartják. De legnagyobb saporaságuk csak a fentebb említett két területen őröndenek, t. i. Észak-Afrikában és az Al-Duna s a Balti-tenger között.

• (Szerencsétlen házasságok.) Egy életunt angol kiszámította, hogy London városában 1363 nő van, ki férjét elhagyta; 2371 férj meg a feleségtől szökött meg, míg 4120 házaspár kölcsönös megegyezéssel vált el egymástól; végre 864,677 pár egy kanál vízben is előné egymást.

• (Páris veszettsége az ostromalatt.) A statisztikai kimutatások 1870. szept. 17-étől, mint az ostromzár első napjától 1871. jan. 28-áig, a közlekedés megnyitására 65,291-re tezik a halálos esetek számát Párisban. Ez összegből 13,000 esik a csatákban elesettek vagy sebesültek következtében kórházakban elhaltakra.

• (Hogy sarcolt a magyar katona?) A közelmult porosz-francia háborúban a rablás nagy szerepet játszott és előkelő porosz tiszték is gyakran vetemedtek fosztogatásra. Másként viselte magát az első francia háborúban Fazekas Mihály, a „Ludas Matyi“ híres szerzője, 1813-ban. Főhadnagy levén az osztrák seregben, az egyesült sereggel Franciaországba ő is bevonult. A sarcolás akkor is divott, s egy városban több órai harcslásra kaptak engedélyt a katonák. Fazekas azonban beméven egy úri házhoz, rablás helyett a könyv-

Meglepő volt e jelenség kivált este, midőn a víz bevilágítva erős hullámzásával egy lángtengerhez hasonlított. A legöregebbek nem emlékeztek ehhez hasonló természeti játékra; mégis voltak némelyek, kik beszélték mint gyermekkori emléket, hogy ha a tenger vörös lesz, mint a vér, akkor gazdag héringhalásatra lehet következtetni. Ha ilyenkor a vizet egy üveglapra felfogják, s aztán leeresztik a vizet, a mikroszkopon keresztül láthatni számtalan piczike sejtet, mint egy lép, s mindegyikben egy állatooskát. Valjón ezen infusoriák a héringek által lerakott nyálánság-e nem tudni. Annyi bizonyos, hogy Strömstadtnál ilyesmire látható volt, a mit rég nem tapasztaltak, s reá aztán dús halászat következett.

• (Homann származnak a szivar sárga foltjai?) E fölött a fogsasztók, sőt a dohánygyárosok közt is különféle vélemény uralkodik. Némelyek a rozsdafoltokat jégesőnek, mások rovárszúrásnak, az erjedés (forrás) következtetésnek, a nedvek megakadásának, vagy a lég befolyásának tulajdonítják. Sokan azonban véleményben, hogy a természetes foltok valami rovar szúrásától erednek, csak a pettyes szivarokat tartják jóknak, mert szerintök az ilyenek érett levelekből készítettnek; holott éretlen, zöldes leveleken szintugy előfordulnak. Némely szivargyáros a borítékleveleken mesterségesen állít elő foltokat, de ezt első pillanatra meg lehet ismerni. Leginkább a Maryland, Java, Florida és Cabana szivarok szoktak foltosak lenni, s havannai dohánytermesztők állításai szerint e foltok akkor képződnek, midőn a harminceppel a nap hősege által hirtelen felszáradnak. Egyébiránt teljességgel semmi befolyással sincsenek a dohány jóságára, és csupa előítélet az ily pettyes szivarokat, csak ezen oknál fogva, jobbaknak tartani.

• (Mikor jó a kubszivar?) „A kubaikak a frissét szeretik — írja a „Boston Spectator.“ — A munkások, kik érteket hozza, mindjárt elkészíteték után szívják a szivarokat. A kubaik, ha a szivarok reskedésbe megy, legelőször is a szivart nagy vigyázattal a füléhez tartja. És ezt azért teszi, hogy hallja: mily szárazak a szivarok. Ha a szivar száraz, recsegni fog. Az új szivar puha és semmi zajt sem csinál. A mi éghajlatunk alatt két-három hét elég a kiszáradásra, hosszabb idő a szivart jobbnak teheti.“

• (Lord Brougham és Wellington herceg.) Lord Brougham felett Mignet a francia társadalmi és politikai tudományok akadémia-jában közelebb emlékszedtet olvasott fel és ebben egy kevésbé ismeretes adomát közöl. — Lord Brougham alacsony hintót használ, melyet ő talált fel, és mely utána broughamnak (brumm) nevezetik. Egy nap a lordok palotája előtt kiszállván belőle, Wellington herceggel találkozott, ki mélyen meghajtván magát előtte, tréfásan így szólította meg: „Mindaddig azt vétem, hogy nagyságod az utókor előtt mint a nevelés nagy apostola, a négerék felszabadítója, mint nagy tövényhozó fog föltűnni. Nem: ön mint kocsi-feltaláló leand híres.“ Lord Brougham, ki soha sem vesztette el lélekjelenetét, azonnal megemlékezett, hogy Wellington sajátos alakú csizmákat csináltatott magának és azért ugyanazon hangon válaszolt: „És én, herceg, mindig azt hittem, hogy ön halhatatlan lesz mint ezer csatában nyertes hős, mint Európa megszabadítója, mint Napoleont legyőzője; de nem — ön híres, mert egy pár csizmát talált föl.“ — „Ördögbe!“ — felelt Wellington, „a csizmákról megfeledkeztem!“

• (Parányi gőzgép.) A legkisebb gőzgépet egy amerikai, Mr. Busk készítette, még pedig aranyból és ezüstből. A gép legnagyobb csavarja $\frac{1}{50}$ hüvelyknyi, az egész gép $\frac{1}{16}$ hüvelyknyi tért foglal el s egy közönséges gyűző által befedhető. Egy lap azt indítványozta, hogy jól lenne egy balhát felszerszámolni, s erejét a gőzgéppel párhuzamba tenni.

• (A műveltség bizonyítékai.) Svájc nyilvános könyvtáiraiban 1871 közepén mintegy 920,520 kötet könyv volt; ide tartozik még 687,939 kötet az 1699 iskola- és népkönyvtárakból. A zürichi könyvtár körülbelül 100,000, a baseli pedig 94,000 kötetből áll.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 4-ik számához 1872. jan. 28.

TÁRHAZ.

Irodalom és művészet.

• (Önügyvéd.) vagyis: gyakorlati utmutatás mindennemű jogügyletek elintézésére és a közéletben előforduló okiratok s beadványok szerkesztésére, a legújabb törvények alapján, különös tekintettel a kir. bíróságok szervezetére, 245 iromány-példával — czim alatt, bírák, ügyvédek, jegyzők és magán-felek használatára szerkesztett könyv jelent meg az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) akadémiai könyvkereskedésben. Irta: Knorr Alajos, köz- és váltó-ügyvéd, a pesti kir. ítélő-tábla bírja. E könyv az új kir. bíróságok székhelyén, azok hatáskörén, s a bírói felelősségre vonatkozó szabályokon kívül magában foglalja mindazon törvényes szabályokat, melyek a magán-, anyagi- és váltójog körébe vágó okiratok szerkesztésére, és a polgári peres, peren kívüli, váltó-, csőd-, telekkönyvi, büntető- és sajtó-ügyekben előforduló beadványok fogalmazására irányadókul szolgálnak. Ismerteti különösen a katolikusok, protestánsok, vegyes házások és izraeliták való pereit. Közli II. József császárnak a házasságra vonatkozólag kiadott szabályzatát; a végrehajtókra és az iparra vonatkozó szabályokat; stb. Az „Önügyvéd“-ot segédesszközül nemcsak a szakemberek, de minden állampolgár is sikerrel használhatja. A 476 lapra terjedő kötet ára füze 2 frt 80 kr.; kemény kötésben 3 frt 20 kr.

• (Magyarországról betisoros új helynévtár) készít Mikár Zsigmond, mely tekintettel lesz a posta-állomásokra, szolgabírói járásokra stb. A szerző ígérete szerint e mű hűzaggótló lesz, mert hasonlirányu munkáink egytől-egy föltötte hűzaggótló; a könyv 30 nyelv-nyelzadrét-ivet fog betölteni s f. évi márciusban kerül ki a sajtó alá. Előfizetési ára 4 frt; az előfizetés „A magyar- és erdélyországi helynévtár kiadóinak“ küldendő; Budára, vízi város, fűt 1-ső szám. — Az országos statisztikai hivatal felügyelete alatt szintén meg fog jelenni egy 120 ivre terjedő, mindennemű adatokkal ellátott helynévtár a magyar birodalomról: Mikár azonban kijelenti, hogy az ő munkája is mint „mindennapi kézikönyv“ használható lesz; különben csak az esetben adja ki, ha elegendő pártolás mutatkozik.

• (A táviratok statisztikája az 1870-ik évről) czim alatt egy füzet jelent meg a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszter megbízásából összeállította Sebes Pál miniszteri fogalmazó. E statisztika I. fejezetében az 1870-ik év végével Magyar- és Horvátországban (a katonai határvidék kivételével) működésben levő összes állami- és vasuti táviratok betürendes névsorát mutatja ki; II. fejezetében az állami összes táviradonak forgalmi statisztikáját. A részletes kimutatás szerint: 1870-ben 267,704 sűrűgönyvel több forgalom volt, mint 1869-ben; az összes bevétel tett 228,509 frt és 78 krt. Az egész hálózat vonalainak hosszúsága 1867-ben 890.32 geogr. mérföld volt, 1870-ben már 1,268.48; 1867-ben az állami és vasuti távirat állomásainak száma 246 volt, 1870-ben 487; a távirat személyzet száma 1867-ben 636, 1870-ben 1013. Az ügyesen összeállított statisztika kézzel fogható tanúságot tesz azon rendkívüli haladásról, mely hazánkban e tén 1867 óta történt.

• (Az öt világrész hírlapi statisztikája.) Hasenstein hírlapirodalmi statisztikát adott ki, melyben nemcsak Európa hírlapjai, hanem az öt világrész összes hírlapirodalma is föl van említve. Így említi a statisztika a Fidzsi-szigetek egy lapját a „Weekly News“-et, s a „Honolulu Advertiser“-t, (ez utóbbi Szinnyey hazánkba gyűjtésében is megvan), „Diario di Rio Janeiro“ stb. lapokat, sőt a chinai hírlapirodalom is több névvel van a kimutatásban képviselve. Hasenstein kimutatása azonban — kivált hazánkat illetőleg — nagyon hiányos.

• (A magyar kormány nagy vasuti szerződésének bírálatára) czimú füzet jelent meg Kőrösi Józseftől, a pestvárosi statisztikai hivatal igazgatójától, ki e munkát az országos magyar iparegyesület nemzetgazdasági szakosztályának megbízásából készít. A számos táblás számitással ellátott füzet bírálja a sokat emlegetett vasuti üzletet, s jogi, pénzügyi s nemzetgazdasági szempontból mutogatja a szerződés hiányait. A füzet Aigner-nél jelent meg, s ára 60 kr.

• (Keszthelyről) „Az okszerű borászat alapvonalai“ czimú füzetet vettünk. Előadásaihoz rövid vezérfontul írta Molnár István, vegytani és borászati tanárjelölt. A kis füzet népszerű utmutatóul kíván szolgálni a borkészítésben és kezelésben mindazon bortermelő gazdák és néptanítóknak, kik a borászati vegytanban ismeretekkel nem bírnak.

Közintézetek, egyletek.

• (A magyar tud. akadémia) első osztályának Székács József elnöke alatt január 22-én tartott gyűlésében Greguss Ágost „ada-lék a vers elméletéhez“ czimú értekezését olvasta föl. Szerinte a verselés a költészet mestersége, ép úgy mint a színezés a festészetnek. Azon kérdés megfontolására, mi a vers szépsége, csak úgy lehet megfelelni, ha a vers törvényeit fejtegeti, mert a vers törvényében gyökerezik egyszerűségének szépsége is. Az embert — mondja — néha világnak is szokták nevezni, de nézete szerint világ minden lényesoport, mit a divó börze-, kereskedő-, nagyvilág stb. kifejezések bizonyítanak. A vers is ily világ, melynek egyetlen alapszabálya a verstörvény. Az vers alkotásait s a rythmust világ ismeret ismertette. Utána Fogarassy János mutatta be Bálint Gábor újabb tudósítását, ki a fölolvás, az akadémia és a miniszterium pártfogásával, keleten a mongol-tatár nyelvet tanulmányozza, s egyszermind ethnographiai tanulmányokat tesz, főleg azért, hogy a magyar nyelvvel való rokonságot kutassa. Bálint levele Asztrachánból kelt 1870. decz. 18-án; elmondja, hogy most a kalmuk mongol nép nyelv tanulását foglalkozik, s némely adatokat közöl anómád kalmuk néptörzsek múltjából, kik közül a legelső csapat 1621-ben jött Sziberiából a déli Volga partjaira. Most mintegy 120 ezer lélek él Asztrachánban orosz fensőség alatt, kik közül 80 fu-, és 20-30 leánygyermek a kalmukok költségén kormányilag fölállított iskolákban nyer tanítást. E gyermekek körében tanulja Bálint a kalmuk nyelvet. Krsztyenko orosz generális, a vidék főnöke, ki ezeltől pár évvel tudományos expediciót rendezett a kalmuk alföldre, Bálintnak a térképen megmutatta Madsari vár romjainak fekvését, valamint oly más helyeket is, melyek a magyar névre emlékeztetnek, minők egy madsari dabsum (magyar sós-tó) és madsari sóván. Maga Bálint is szeretné a vidéket megnézni, de nagyon költséges az ut. Erre a fölolvás Fogarassy éljenzését közt kijelentette, hogy a kirándulás költségeit viselni fogja. — Pulszky Ferencz a saját, Szilády Áron pedig Kun Géza gr. bírálatát olvasta föl Ballagi Mór, „Moab király sírfelirata“ czimú értekezéséről. Mindkét bíráló a művet az akadémia évkönyveiben leendő kiadásra méltónak találta. — Ezután Csengery Antal elnöke alatt összes ülés következett, melyben tárgyalásra került Fogarassy azon adománya, mely szerint öt éven át évenként 500 főt ajánlott föl nyelvészeti buvárlatokra, mely ez évben a göceji és ormániai dialektusok gyűjtésére adatik ki. Tárgyalásra került aztán Toldy két indítványa, melyek közül az első, hogy az „akadémia találjon módot a tudományok terjesztésére akár eredeti, akár fordított művek szerkesztése s kiadása által.“ A második: „alkosson vagy segélyezzen az akadémia egy irodalmi havi közlönyt, mely mind a külföldi, mind a hazai irodalom minden jelenségét figyelemmel kísérrje.“ Az első indítványa nézve elhatározott, hogy az irandó művek nem pályázat, hanem megbízás útján fognak előteremtetni, azaz: kineveztetik egy bizottság (minden állatylból két tag), mely azon feladatot magára fogja vállalni. A második, vagyis a folyóiratra nézve abban állapodtak meg, hogy annak szerkesztése három egyénre bízassék, s a kiadással együtt az akadémianak évi 2600 fr. költségét venné igénybe. A szerkesztőknek ezer főt fizetne az akadémia, a segéd-szerkesztőknek pedig 500 főt egyenkint. Ez szintén elfogadotván, főszerkesztőül Gyulai Pál választott. A közlőny kiadására Ráth Mórtól s az Athenaeumtól érkeztek be ajánlatok.

• (A magyar kir. természettudományi társulat) jan. 17-én tartá közgyűlést az akadémia ülésében. Stoczek József elnök megnyitván az ülést, előadta, hogy elnöki állásáról már két hó előtt beadta lemondását, mivel gyöngye egészsége és

számos teendő miatt nem képes e tisztet továbbra is lelkiismeretes pontossággal betölteni, s most e lemondást ismétli. Ezután röviden szólva a társulat lefolyt évi működéséről, kiemeli a szellemi és anyagi gyarapodást. Erre Lengyel Béla titkár a társulat viszonyairól és működéséről tesz részletes jelentést. A társulat 12 szaggyűlést tartott, melyen 19 értekezés és 9 rövidebb előadás volt. Alakított a tagok részére társaskört is, hol szárazkörü lehet. 1870 végén volt 2174 tag, most pedig 2747 van. — A pénztárnoki jelentésből fölemlítjük, hogy az alapgyarapodás 4187 frt 75 kr.; az 1871-ki bevétel 13,909 frt 60 kr., s a kiadás 13,524 frt 60 kr. — Somogyi Rudolf könyvtárnok jelentéséből kiemeljük, hogy a könyvtár 955 művet tartalmaz 1755 kötetben, s ezt dr. Bene mintegy 1500 kötettel gyarapította, a kiküldött bizottság a könyvtár rendben tartálta. Ezután jelentést tesz titkár a pályázati eredményről; a népszerű gazdasági vegytanra beérkezett 7 pályázat, melyek egyike sem felel meg czéljának, mindazonáltal a bíráló bizottság ajánlatára a 3. és 4. számú pályaművek szerzői megvolnának bizadók, hogy műveiket azon irányban egészítsék ki, melyet a bizottság ajánlt; a melykő aztán jobbnak bizonyul, annak szerzője fog felhívni, hogy a 2000 frtnyi pályadíjért a kitűzött művet megírja. Szily Kálmán indítványa a „Természettudományi Közlöny“-t ezután 9 helyett 12 füzetben, minden hónapban, nyáron is, kiadják. Dapsy László indítványa egy természettudományi könyvkiadó társulat alapítását határozza el. Hosszabb vitát idézett elő b. Eötvös Lorándnak az alapszabályok módosítására nézve tett azon indítványa, hogy a társulatnak notgájai is lehessenek. Az indítvány mellett 40 es ellen szintén 40 szavazat levén, az eddigi alapszabályokon nem történt változás az indítvány eljettett. Következett a tisztviselők megválasztása. Az eredmény ez: elnök lett Than Károly, alelnökök Balogh Kálmán és Szabó József, első titkár Szily Kálmán, második-titkár Petrovics Gyula. — Választmányi tagok: (betűrendben) Abs Antal, Dapsy László, b. Eötvös Loránd, Hirtchler Ig., Hofmann K., Jedlik Ányos, Jendrassik Jenő, Jurányi L., Karl János, Klein Gy., Koch Antal, Kondor G., Krenner J., Kriesch J., Lengyel B., Margó T., Nendtvich K., Plósz P., Say Mór, Szontagh M., Sztoczek J., Thanhofer L., Wartha Vincze és Xantus János.

Egyház és iskola.

• (Simor hercegprímás) f. hó első felében 6000 frot adományozott jótékony czélokra, a népnevelés előmozdítására és a káplánok sorsának javítására.

• (Adományozások.) Karácson Antal torontálmezei földbirtokos az Ivándán nyitott közégi iskola javára 1600 □ ölnyi háztelket adományozott, egy ideiglenesen iskolán berendezett helyiséget a szükséges felszerelési eszközökkel s a tanulók nagy részét tankönyvekkel látta el, és azonkívül Rónay János országgyűlési képviselővel közösen a közös birtokossági illetékből 2 holdnyi telket faiskolául adományozván, addig, míg az iskolaház felépülhet, közös majorsági épületben helyezték el az iskolát. — Gróf Csekonics János és Endre urak Pusztá-Serház, Szigetmájor és Endremájor pusztákon iskolákat állítottak; azokat tanszerekkel ellátták; a tanítóknak tisztességes díjazást biztosítottak, s a tankötele gyermekeket a szükséges könyvekkel is megajándékozták. A közoktatási miniszter a hivatalos lapban köszönetét fejezi ki a nemesekből ajándékozóknak.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

• (Az 1873. évi bécsi világtállás) már nagyban folynak az előkészületek. A világtállási ügynek Magyarországon való vezetésére ki-nevezett országos bizottság nevében Korizms László mint elnök fölhívja hazánk mezőgazdát, iparosait és művészeit, s azval anyagi termelésiük és szellemi munkálkodásunk valamennyi tényezőit hogy figyelmüket már most is ráirányozzák a bécsi kiállásra Magyarországon minél élénkebb részvétét követeli saját érdeke, a világ előtti tekintélyének fontartása. Reméljük, hogy e fölhívás általános viszhagra fog találni hazánkban, s mind-azok, kiket bármi részben illet, iparkodni fognak

erejököz mérten megtenni mindent, hogy a jövő évi világvásáron becsületet valljunk.

Közlekedés

(Allambiztosíték nélküli vasutak.) Mint a „P. Napló” hallja, a pénzügyminiszter a pozsonyi nagyszombat-üzemi vasut vonalra a Windischgrätz-társaságnak, s az arad-mezőhegyes-szegedi vasutvonlra a Vajna-társaságnak, a törvényhozás helybenhagyásának fentartása mellett, megadta az engedélyt.

Mi újság?

(A homvédség főparancsnoka) József f. h. g. jan. 23-án meglátogatta a közp. tisztai s tisztképző iskolát, meghallgatta egyes tanárok előadásait, s azoknak a hallgatókhoz tett kérdéseit; minden tekintetben megelégedést fejezve ki, csupán a helyiségeket találta a célnak kevésbé megfelelőeknek.

(Az árva-liptói homvédsézlő) zászlójának felavatása júniusban lesz. Zászlója Szentiványi Mártonné, ki már elkészíté a szalagot e jellegével „Haladj a győzelemmel.”

(Kéleti Gusztáv) 200 frrtal az írói segélyegylet alapítói közé lépett.

(Pest építkezései) A múlt évben épült s részben építés alatt van 460 új ház. Ebből négyemeletes 4, háromemeletes 36, kétemeletes 60, egyemeletes 181, földszintes 179. Toldalékpépítkezés történt összesen 460, átalakítás miatt 100 fől marasztaltatott el 6575 frt erejéig.

(A nyomorúság pívára.) A budai kerületi főorvos a hatóságknak azon jelentést tette, hogy a János-utcai 400. sz. alatti ház felszerében nem kevesebb mint 27 személy lakik. A „lakás” se ablakkal, se ajtóval nem bír, s még kevésbé kályhával. E 27 személyből 12 nap alatt 5 a himlőben már meghalt, a többiek pedig nagyrészt ugyane betegségben fekszenek. A hatóság megtette az intézkedéseket.

(Nórablás.) B.-Ujfaluban, mint a „Bihar” írja, nórablás történt. Ugyanis Dajka Lajos huszártizedes ifj. Bogáti Gábor házából éjjel a fiatal nőt (férje és apósa távollétében) szekérre ragadta és állomáshelyére: B.-Szent-Mártonba vitte; a vitéz tizedes vizsgálat alatt van.

(Négyes-szülött.) Jolsván Bulla János nap-számot négy leány-gyermekkel ajándékozta meg neje. Kettő halva született. Az anya üdülőt félben van.

(Humburg.) Az angolok egy „orrgépet” találtak föl, mely naponként egy óráig használva tetszés szerint átalakítaná az orrot. Ára tíz schilling.

(Egy csodatevő asszonyról) írnak Szegedről, ki az által nagy hirre tett szert, hogy a nehéz körben szenvedőket kigyógyítja. Dózsay Fanni — ez a neve a magyar Dal-Cinnek, — ki a napokban Pestre is feljött. Meglátjuk, mit mond róla az orvosi testület.

(Emberölés.) Virta községben, Erdélyben, a múlt hét végén két paraszt a korszában pálinkázás közben összeveszett. A szóváltás annyira elmelegedett, miszerint az egyik botját megragadván, olyat ütött ellenfele fejére, hogy az rögtön halva összerogyott. A tettes azonnal elfogatott.

(Párisi apróságok.) Párisban 1870. évben januástól októberig 23,375 gyermek született, míg 1871. év megfelelő időszakában csupán 12,010. — A francia hadseregben egy francia gyalogsági katona egy évi szolgálata az államnak 380 frank 22 centiméjébe kerül. — Egy kimutatás szerint husz év alatt 11 szimművésznő lett házasság által mágnásnévé: Sonntag énekesnő grófnővé; Taglionni Mária táncosnő grófnővé; Mária táncosnő bárónővé; Alboni énekesnő grófnővé; Dumilatre grófnővé; Essler Teréz táncosnő a porosz király fiére nejevé leend; Patti Adeline énekesnő marquisessé; Cruvelli énekesnő vicomtesse; Lucca Paulina énekesnő bárónővé; Ristori marquisessé; Lagrange grófnővé.

(Ajánlás.) „Lewkowitz Amália asszony, egy lengyel nemekült hitvese, ki 1864-től egész mostanig Párisban tartózkodott, és ott a leghiresebb divatárúsnők- és hölgyruha készítőnőkkel dolgozott, néhány nap előtt 2 kis gyermekével együtt Pestre érkezett és állandoan itt szándékozik letelepedni, jelenleg a legnagyobb helyzetben tengődik; ajánljuk őt, mint honleányunkat, és egyúttal a varrás- és hölgyruhakészítésben a legelőkeltebben jártas nőt a nemesebb hölgyvilág figyelmébe kérvén, miszerint a neki teendő megbízásokat egyelőre alulról választmányhoz küldjék. — A lengyel-kör választmánya, (stáció-utca, 17. sz., földszint.) — A fentebbi szerencsétlen nő részére a Heckenast-nyomda személyezte 9 ftr 60 kral járult, mely összeg neki rögtön át is szolgáltatott.

(Öngyilkosságok és merénylétek.) Szebenben jan. 2-án a vadász-kaszárnyában egy káplár golyóval vetett véget életének. Mint mondják, a rábizott pénzből néhány forintot elköltött s ez lett oka végzetes elhatározásának. — Pozsonyban Kuschler erdő-ügyelőt elfogták, mivel Kratzer erdőmestert (hetven forintért, melyet tőle elrabolt) orozva leszurta, Batza nevű erdő-ügyelő társát pedig agyonlőtte. — Szikszay Béla kolozsvári jogász agyonlőtte magát. — Nemeth József a keszthelyi gazdasági intézet hallgatója több száz frnyi adóssága miatt szintén pistolyalal vetett véget életének. — Pesten az alduanasoron lakó Deinheimer Henrik ékszerész, (44 éves) nem tudni mi okból, a padlásán fölakasztá magát; neje azonban, kinek a padlásán szintén dolga akadt, észrevette a bajt, s még életben vágta le a szerencsétlent. Budán, a Tabán külvárosban lakó Sáros Pál ismeretlen okból a Dunába ugrott, azonban Pataky Ambrus és Kass Mihály budai lakosok által még élve huzatott ki a hullámokból és átadott a városi kórháznak. — Hartmann Rudolf 31 éves, egri születésű egyént — állítása szerint mérnök — lopás vádjá miatt elfogták és a kapitánysághoz bekísérték, hol éjszakára másik két fogolyal a tisztességesebb osztályuk számára létező börtön-szobába zárták. Hartmann éjszaka zsebkendőjével az ablak fájára felakasztá magát. — Lukács József 17 éves cipész inas az uratól reá bizott 3 frtot elköltevén, félméltában lábszij segélyével fölakasztotta magát.

(Halálosítók.) Biró László szatmári püspök 66 éves korában hunyt el. Becsületes, szerény jellemű tudós pap, s a szegények atyja volt. — Balogh János, a 48. előtti időkben közéletünkben, országgyűléseinken feltűnőleg szerepelt veterán hazaí 80 éves korában mult ki. Az 1861-ki országgyűlésnek még tagja volt. — Horváth József, Boldizsár volt igazságügyér édes atyja 80 éves korában meghalt. — Ohegyi Jakab nyugalm. pénzügyi tanácsost nyomorúság közt találta halálán. — A külföld halottai: Mustapha Girilli pasa a török nábob, ki kétszer viselt nagyvezéri rangot s nagyszerű háremjeiről is híres volt, meghalt — 103 éves korában. — Borgia Sándor a johannita rend főnöke Rómában hunyt el 88 éves korában. — Grillparcer Ferencz nyug. levéltári igazgató Bécsben, s jóhírnevű német költő 81 éves korában mult ki.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 19. „Az idegesek.” Vigjáték 3 felv. Sardon után ford. Feleki M. Szombat, jan. 20. „Faust.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Gounod. Vasárnap, jan. 21. Előszór: „Magyar fiúk Bécsben.” Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Csepreghi Ferencz. Hétfő, jan. 22. „Angelo.” Dráma 4 felv. Irta Hugo Viktor; ford. Endrődi S. Kedd, jan. 23. „Figaro lakodalmá.” Vig opera 4 felv. Zenéjét szerz. Mozart. Szerda, jan. 24. „A kísértés.” Szinmű 5 felv. Irta Feuillet Oktáv; ford. Radnótfáy S.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pest. S. E. A három költemény mindenképpen mutatkozik nyoma a tehetségnek. Legjobb az „Egyszerű temetés...” De a közzölhető színvonalon még ez sem áll; a naiv hangból ki-kiesik; egy-egy felesleges vonás; ad; de semmitől sem tudna valamit csinálni belőle. Az „El lehetne...” kezdetű hosszúra van nyújtva s haladás alig van benne. — F. Sz. K. Az utóbbiak egy hajszállal sem jobbak az előbbieknél!

— R. B. Mi által biztosítja valamely nemzet létét és jólétét leginkább? Ha ez a kérdés ily könnyen és röviden s elméleti uton eldönthető volna! De ez csak oly recipe, mint a miket a lapok hirdetései közt „Hosszu élet” — „Nincs többé fogfájás” stb. czimok alatt olvasunk. Nem sokat ér s nagyon sovány tanúságokat nyújt.

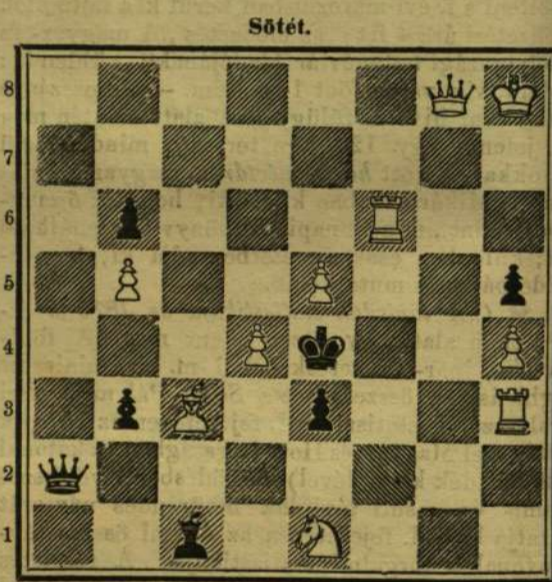
— Ekecs. A kuvasz. Genre-képnek gyöngye. Aztán kifejezései oly izlettelenek, hangja oly alantjáró, hogy csak e miatt sem adható.

— Lantom. Költemények. Egészben véve némi figyelemre méltó tehetség látszik. Itt-ott egy csinos dalszöveg, sőt dalhang is mutatkozik, pl. „Kerek erdő”, „Virágzik a mező”, „Még nem majd” czimúkében. De ha magas hangot kezd, az ritkán sikerül. Általában az alakításban gyöngye. Az egy pár máfordítás (Körnerrel, Uhlantól) nem költői fel az eredeti hangulatát, már csak a forma tökéletlensége s nehézkessége miatt sem. Mindent összevéve: a szerző buzditást érdemel, kivált azért, mert izlése az egyszerűségről hajlik s találgatás, dagályba, keresetségre ritkán téved. De még sok gyakorlatra van szüksége.

— Pest. P. I. Az utóbbi köldött rövid cikket közölni fogjuk.

SAKKJÁTÉK.

635-ik sz. f. — Kidson H. E.-től.

Világos indul s a második lépésre mattot mond.

Az 630-ik számú feladvány megfejtése.

(Schwede K.-tól Lipcsében.) VII. Söt. VII. a) Söt. 1. Hg6-h8 Fa3-c5: (a) 1. Fg8-e6† 2. Va8-f8† Kg7-f8: (b) 2. He5-eb† 3. Kg7-f8 3. Fe3-h6 matt. VII. b) Söt. 2. 2. Fa3-f3: 8. Fe3-d4 matt. Helyesen fejtették meg: Vessprémben: Fülöp József. — Miskolcson: Csemeté József. — Jásikirtón: Galambos István. — Kecskeméten: Galambos László. — Karcagyan: Kacsó Lajos. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — Kecskeméten: Földes Géza. — Debreczenben: Császy Imre. — Rimassombalban: Bernáth. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Stoczek József (arczkép). — A pártokhoz. — Az anyák nevelése. — Arbus Péter (képpel). — Sayous E. könyve, II. — Gall ifjúsága. — A régiék bohóc-ünnepei. — Gulyásos estély Londonban. — A véssmadár (képpel). — Egyvölég. — Tárhas: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Kibalekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-naptár 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Nyolcozadik kiadás (magyar nyelven negyedik). A nemi élet titkai s veszélyei. Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjaival. 1151 (2-12) Függelékkel a bujariori ragályzáróól és Dr. R. Odét, lyoni orvos. ragályelleni legbiztosb óvszeréről, a férfi és női ivarszerk bonctani ábrával. Ára: 1 ujforint. Postán megküldve 10 krral több; utánvéttel 40 krral több. Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt: Dr. Elber V. P. Pesten, József-utca 66-ik számú sajtó házában.

Legujabb női-ruha-kelmék hámmalatos olcsón! Hamburger Adolf üzletében PEST, uri-utca 1. sz. párisi ház. Minták kívánatra küldetnek mindenfelé ingyen és bérmentve. Levélpepit-bélyegek. 1000 db. aranyomatu 2 ft. 50 kr. 1000 » veres 2 ft. 75 kr. 1000 » domborbetűkkel két színben 3 ft. 75 kr. Minden további ezer 50 krral olcsóbb. Nagy választék mindenféle üzleti, jegyzékek és másol könyvekben. — Nyomdai munkák megrendelés szerint a lehető legolcsóbb áron. — Levélbel megrendelések utánvétel mellett teljesíthetők. — A fenn elősorolt mennyiségek kivül — kevesebb nem rendelhető meg. 1155 (16-0)

Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált tized-mérlegek, négyzetletlek (8 évi jótállás mellett). Horderő: 1 2 3 5 10 15 20 25 30 40 50 mássa. Ára: 18 21 25 35 45 55 70 80 90 100 110 forint. Súlyegyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett). Horderő: 1 2 4 10 20 30 40 50 60 70 80 font. Ára: 5 6 7.50 12 15 18 20 22 25 27.50 30 forint. Barom-mérlegek vas-korlással és súlyokkal (10 évi jótállás mellett). Horderő: 15 20 25 30 40 50 mássa. Ára: 150 170 200 230 300 350 forint. Hid-mérlegek (10 évi jótállás mellett). Horderő: 50 60 70 80 100 120 150 200 300 500 mássa. Ára: 350 400 450 500 550 600 650 750 900 1200 forint. Továbbá minden más mérleg és súlyok. Megrendelések, a pénzösszeg beküldése vagy utánvétel mellett azonnal fogantositatnak. 1202 (9-50) Bugányi L. és társa, mérleg- és súlygyárosok Bécsben. Raktár: Stadt, Singerstrasse 10-dik szám. Gyár: Margarethen, Grlegasse 26-dik szám Bécsben.

Szepes-kárpáti növény-kivonat Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon, tüdő- és mellbetegek számára. A szepesi Kárpáthegység Flórájából a leggondosabban gyűjtött és kitünő alkalmas növényekből készítve, mint jelsu hatású és a legjobb eredményektől kísér szerk köbögés, rekedtség, a nyelő- és légző-szerek könnyebb hurutos ingerelnd, górcsú, ideges, fullasztó köhögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalmnyilalás, időszaki tüdő-hurtnál, a tüdő-betegek gyöngítő izadáásainál; sőt a táp-mikdőzés nedveinek halmozódás által előidézett betegségekből, ugyanzintén gyomor- és a test általános elgyöngülésénél is. Használó hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-cukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag thea 25 kr.; 1 doboz cukorka 35 kr. E czikke megrendelhetők magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerárban, király-utca 7. sz., Thalmayer A. és társánál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (2-10) Az atianosan jonak elismert valódi s egészen frisen érkezett SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP mell- s tüdőbetegek számára.

továbbá: rekedtség, nátház, ingerköhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyuladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható: PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál a király-utczában, — dr. Wagner D. gyógyszerésznél a váci-uton, — Thalmayer A. és társa, — Oszetszky F., — Schirk J., — és Gerhardt A. uraknál. BUDÁN: Schwarmeyer J. gyógyszerész úrnál. Aradon: Probst F. J. Kérmőczön: Draskóczy gy. Karolyfehérvár: Fischer E. Kúbanban: Stojánovics. Kun-Sz.-Miklós: Stoits A. Lugoson: Brainer K. Mediason: Pranter J. gysz. Miskolcson: Spuller J. gysz. Mitrovicz: Krestonoschios A. Mohács: Pyrker Gyula gy. Munkasvárhely: Joney gy. Muraköcsön: Gröttler L. Mohácson: Kögel D. Nagybanján: Horacek J. Nezsiderben: Fuchs J. Nyitra: dr. Láng E. Nyiregyháza: Hönisch Ede gysz. Ersekújvár: Conleiger Ign. kovics és Haidegger. Egerben: Wessely gysz. Eszéken: Thürner fiai és Dessáthy gysz. Győrött: Brunner F. Gyulan: Lukács gysz. Haczfeld: Hagelschmidt V. Hátszegen: Mátyás B. gysz. Ipolyháza: Mikulási T. Janosházán: Kuna gysz. Pancsován: Graf gysz. Pécsen: Kunz Nándor. Pösegen: Balogh gysz. Putnokon: Szepessy gysz. Kis-Martonban: Kodolányi gysz. és Spatay A. Kassán: Eschwig E. Késmárk: Genersich C. és A. Kecskeméten: Papp M. Karánseben: Weber A. gy. Szászváros: Sándor B. gy. Szabadkán: Hofbauer L. gy. S.-Sz.-Györgyön: Ötvös P. gysz. Sopron: Voga és Rupp-recht. S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J. Sasvár: Mücke A. gy. Segesvár: Misselbacher J. Serajevoiban: Gyuleka N. G. Sziszen: Kubányi F. Szombathelyen: Mittermayer gysz. Szekesfehérvár: Say R. gysz. Siklóson: Nyers S. gysz. Szathmaron: Jurascó D. Szent-Miklóson: Haluschka P. gysz. Szarvason: Réthy V. Szentesen: Eisendorfer G. gy. és Prohaska Gyula. Temesváron: Kraul és Both gysz. Tokajban: Krötzer A. gy. Tordán: Welits és Wolf. Tatan: Nierit F. gysz. Török-Szent-Miklós: Pil-losz M. Trencsénben: Simon A. gy. Ungváron: Telendy gysz. és özv. Bónesch F. Ujvidéken: Schreiber F. Varannón: Eliazr gysz. Veszprém: Fremmel. Vácson: Tragor A. Varaszdon: Halter gysz. Verseczen: Herzog gysz. Zimony: Ivánovics és fia. Zalatnan: Mégy Gyula. Zombor: Stein fia Márk. Zsombokrét: Neumann M. Zentán: Wuits testvéreknl. 1184 (6-6) Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 27. November 1866 über „Schneeberts Kräuter-Allop“ Folgendes: „Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneeberts Kräuter-Allop“ des Herrn Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarrhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organe ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Syruparten jeden Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchstuche u. s. w. Affectionen der vorliegenden einblühenden, beständigsten und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet.“ Főraktár: BITTNER GYULA gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Table with 4 columns: Hónap-és hetinap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára. It lists dates for January and the corresponding days in different calendars.

Minden alábbirt tárgyak szállásdíj és csomagolási költség nélkül.

Traugott

Minden legkisebb commisso leggyorsabban kivittetik.

VII. Arany- és ezüstáru-osztály.

A kereskedő, ki különösen arany és ezüstáru eladásával foglalkozik és ékszerésznek nevezi magát, abban különbözik tőlünk, hogy gyakran napok sőt heteken át nem csinál üzletet. Ha azután mégis vevő jelenik meg, az először rangja vagy fizetőképessége szerint tagsálatik, a mikor az ékszerész vagy u. n. aranyműves az üzletdíjat és időt egyszerre veszi meg rajta. Mi, kik a világ minden készítményével foglalkozunk, egyttal nagy raktárral bírnak, nemes fémekből arany-, ezütből stb. Tehát azon nagy forgalomnál fogva, melyet eszközünk, az arany- és ezüsttárgyaknál is csak a szokott minimal hasznot vehetjük, minthogy csak fogyasztási cikkeknek tekinthetjük, a mit figyelembe kérünk venni.

Aranyáruk.

14 karatos aranyból (jobb mint az előbbi 2. sz.) a törvény szerint a cs. k. fémjelző hivatalból jelezve.

Inggombok ingelőkre simák vagy guillochirozva 5, 6, zománczozva 5, 6, 8, valódi gyöngyökkel vagy kövekkel 6, 7, 8, 10 ft.

Kézeltők (nagyok egy pár sima vagy guillochirozva 10, zománczozva 8, 9, 10, 12, valódi gyöngyökkel és kövekkel 8, 10, 12, 15 ft.

Golyó-gombok gallyokra vagy kezeltőkre dbja 1.50, 2, 2.50 kr.

Medaillonok fényképekre simák, guilloch. vagy zománczozal 6, 7, 8, 9, 10 és fölébb 50 forintig, valódi kövek és gyöngyök befoglalva, 8, 10, 11, 12, 14, 15, egész 50 ftig.

Szívek, kinyithatók zománczozal valódi gyöngy vagy türkiszszel 5, 6, 7, 8 ft.

Gyűrűk valódi gyöngyök vagy különféle kövek befoglalva, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 10, valódi raute-val 10, 12, 15, 20, 100 ftig.

Pecsétgyűrűk a legkedveltebb valódi kövekkel, mint jaspis, topas, amethyst, almantin, onyx, carneol stb. 7, 8, 9, 10, 12, 15-30 ftig, pecsétgyűrűk kő nélkül u. n. lemezgyűrűk, 9, 10, 12, 15-30 ftig.

Bevésése betűk- és szavaknak különbözően olcsó.

Naszgyűrűk 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7 ft. súly szerint (ugyanazok 6 karatos aranyból is 2, 2.50, 3 ft.)

Óralánczok minden kedvelt fazonban, rövidiek urak számára 18, 20, 25, 30-100 ft. Női órákra 20-50 ftig, hosszu nyálkálanczok modern tolvál 40, 45, 50 egész 150 ftig.

Broche-ok és fülönfüggők 1 egész garnitúra zománczozal, valódi gyöngyök vagy kövekkel kerek és oval 20, 25, 30, 100 ftig, a broche vagy függő egyedül csak a fele.

Broche-ok fényképek betételére 10, 12, 15, 20, 50 ftig.

Lenesés-függők gyermekek számára, sima 1.50, 2, 2.50, 4 ft., két kövekkel 1.75, 2, 2.50, a nagyobb nemű gyermek-függők 4, 5, 6, 8 ft.

Karpereczek sima 17, 18, 20, 25, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 100 ftig.

Keresztek fazonirozva 2, 2.50, 3, 4, 5, zománczozal valódi kövek vagy gyöngyökkel 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6, 8, 10 ft.

Női nyakék-lánczok medaillonnal vagy keresztekre legkedveltek fazon, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20-50 ftig.

Uri-nyakendők az idény legújabb mustrája 5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20 ftig.

Gyöngyáruk 1.15, 1.75, 2, 2.50, 3, 5 ft. Órakeszkek 2.50, 3, 4, 5, 6, 7 ft. stb. Itt nem említett fajok megrendelésre legjobban kivittetik.

Legfinomabb-etuik minden ékszerhez, kisebbek 40, 50, 60, 80 kr., nagyobbak 1, 1.20, 1.50 kr.

A legjobb s legolcsóbb órák. Valamennyi órák a bécsi cs. k. fémjelzőhivataltól a valódiság jelével ellátva.

Szabályozott genfi zsebórák: egy évi jótállással, helyes járásukban feltétlenül lehet bízni. (Mindenszabályozott óráról jótállási jegy adatik.) Hogy olcsón lehessen eladni, sokat kell eladni.

20 ftos megrendelésnél egy pompásan kiállított albumot kapni, bőrből kötve 200 képre, melynek valódi értéke 6 ft-ra rug; 40 forintnál egy csetette-6 személyre való étészettel; 60 forintnál 12 személyre ingyen rabatt gyánánt; egy oly kedvezményt csak oly egyszerű telepet nyújthat.

Egyesegyedül kapható az általánosan ismert

áruháznál: **TRAUGOTT FEITEL** Bécsben, Kärntnerring 2.

Ezüstáruk.

finom ezütből, a törvény értelmében a cs. kir. fémjelző hivataltól a valódiság bélyegével ellátva (kivárat szerint fehér- vagy aranyozva).

Medaillonok fényképekre, simák vagy zománczozva 2.50, 3.50, 4, 5, 6, zománczozal és kövekkel 2.50, 3, 4, 5, 6 ft., egészen zománczozva valódi türkies vagy gyöngyökkel 3.50, 4, 5.50, 6 ft.

Óralánczok minden tetszés szerinti fazonban, rövidiek, uraknak elegáns kulcsal 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 10 ft., női órákra 2.50, 3, 4, 5 ft., hosszu nyálkálanczok finom tolvál 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ftig.

Tisztli lánczok rövidiek lógóval 6, 8, 9, 10, 12 ftig.

Broche-ok és fülönfüggők 1 egész garnitúra fazonirozva zománcz vagy kövekkel kerek és tojásdél 10, 12, 15, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 100 ftig.

Broche-ok fényképekre 4, 4.50, 5, 6, 8 ft. Lenese-függők gyermekeknek 60, 70, 80, fazonirozva 70, 80 kr., 1 ftig.

Karpereczek zománczozva vagy felirattal 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 10, 12, 15, más fajok 7, 10, 12 ft., valódi gyöngyök vagy kövekkel 8, 10, 12, 15 ftig.

Keresztek fazonirozva 50, 80 kr., 1.50 kr., Krisztussal 50, 60, 70 kr., zománcz 1.20 kr.

Női nyakék-lánczok medaillonok és keresztekre legszebb fazon 2.25, 2.50, 3, 4, 5 ft., gyűszűk 1, 1.20, 1.50, gyöngyáruk 50 krtól 1 ftig, nyakendők-tük, órakeszkek stb.

Modern-filigran-ék legfinomabb ezütből, fehér, művészen dolgozva és meglepő szépséggű, 1 garnitúra broche és függő 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15 ftig. A broche vagy függő a maga fele.

Tartók a fennebbi ékszerhez 20, 40, 60 kr., finomak 40, 50, 60, 80 kr., 1, 1.50 kr.

Nagy ezüst-tárgyak kések, villák, evő-, és kávéskanalak tej- és levesmérők, sótartók, borhűsítők, cukortálcsák vagy vázák, cukorkesapók, étagezek, kézi és asztali gyertyatartók, thea szűrő, gyermek-csengetyűk, kulcs-horgok stb. 1168 (6-6)

Valódi koral-ék aranya foglalva; függők gyermekeknek 3, 4, ft., nőkek 5, 7, 8, 10, 12, 15, 20 ftig, broche-ok 8, 9, 10, 12, 15, 30 ftig; egész garnitúra broche és függő 12, 14, 15, 17, 20, 25, 30, 50 ftig, koral-keresztek aranya foglalva 2.50, 3.50, 4, 5 ft.

Valódi gránát-ék aranya foglalva, 1 garnitúra broche és függő 8, 10, 12, 15, 30 forintig. A broche vagy függő egyedül fele.

Gránát-kereszt 1, 1.50, 2, gránát-karperecz 12, 15, 20, gránát-sziv 3.50, 4, 10 ftig.

Gránát-medaillonok minden nagyságban - 30 ftig.

Gránát-ingelő-gombok 2.50-10 ftig. Gránát-kézelő-gombok 5-20 ftig.

Gyári árak: Ezüstheng. órák 4 rubinnal 10-12 ft. Aranykerettel rug. 12-14 » Dupla fődéllel 15-17 » Kristályüveggel 15-18 » Horgonyórák 15 rubinnal 16-19 » Kettős főd. 15 rub. 19-23 » Kristályüv. 15 rub. 19-25 » Hadseregóra, kettős főd. 28-30 » Remontoirs, krisztályüv. 20-30 »

A „VICTORIA“ biztosító-társaság,

mely Kolozsvárott 1865. évben alakulván, 1870. zárszámlája szerint máris **3.200.000,059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal bír.**

Biztosításokat elfogad:
I. Tűzkárok ellen.
II. Szállítmányi áruk, utoni elkárosodás ellen.
III. Jégkárok ellen, mindennemű terményekre. Végre:

IV. az ember életére, minden módozatokban a legkedvezőbb feltételek és olcsó díjak mellett.

Életbiztosítási példák:
I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítani ohajt, fizet:
Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 30 kr.
» 30 » 22 » 70 » » 45 » 39 » 10 » » 60 » 75 » 60 »
» 35 » 27 » 20 » » 50 » 47 » 60 » » 65 » 103 » 50 »
évenkénti díjat.

II. Ha valaki gyermekének 18., 20. vagy 24. korévben fizetendő 1000 ft. kifizetését vagy neveltetési tőkét biztosítani ohajt, fizet:
Egy 1 éves gyermektől 18 korévig 20 korévig 24 korévig
» 2 » » 40 ft. 20 kr. 33 ft. 60 kr. 24 ft. 70 kr.
» 3 » » 44 » 10 » 36 » 70 » 26 » 50 »
» 4 » » 48 » 50 » 40 » 10 » 28 » 80 »
évenkénti díjt. A gyermek elhalálása esetén a befizetett díjak visszatérítetnek.

III. Ha egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyik elhalálásakor, a túlélő részére fizetendő 1000 ft. biztosítási ohajt, fizet 31 ft. 30 kr. évenkénti díjt. Ezenkívül elfogadja a

tulélési csoportok (Assotiatio) biztosításait is.
Mindenszabályozott miveletkél a biztosítottak, már az első évtől kezdve a társaság 50% nyereségben részesítetnek.

Egyéb módozatokra nézve s különben is mindenképpen bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynőkök és

a „Victoria“ biztosító-társaság
vezérigynöksége Pesten, (régii posta-utca 2. sz., 2. emelet).

Utányomás nem díjaztatik. 1189 (6-26)

Gyógyszerész gyakornoknak

elfogad egy 4-6 gimnázium osztályu végzett fiatal embert, három évre, minden fizetés nélkül

Maléter Albert,
1231 (1-3) gyógyászati Jólsván (Gömörmege).

VASÁRNAPI UJSÁG

és **POLITIKAI UJDONSÁGOK**

1872. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:
postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:
Egész évre (január—december) 10 ft. — kr.
Félévre (január—június) 5 „ — „

Csupán Vasárnapi Ujság:
Egész évre (január—december) 6 ft. — kr.
Félévre (január—június) 3 „ — „

Csupán Politikai Ujdonságok:
Egész évre (január—december) 5 ft. — kr.
Félévre (január—június) 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legzélszerűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy 5 kros bélyeg kiváltatik.

Teljesszámú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

Új kedvezmény!

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő“ című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes regényeket tartalmaz, egész évre 6 ft. helyett 4 ftért, félévre 3 ft. helyett 2 ftért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala.
(3-3) (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

Pest, februárius 4-én 1872.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyzet hasábjott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatlik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetémenyeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Tököly Sabbas.

(1760-1842.)

Azok közé, kik korán átlátták, hogy minden nemzet csak annyit ér, a mennyi szellemi kincsrel rendelkezik, s fenmaradása biztosítékát csak művelődésében találhatja fel; azon még kevesebbek közé, kik e meggyőződéstől áthatva életük munkásságát s egész hatását, holtuk után pedig összes vagyonukat nemzetük művelődésének előmozdítására fordították: tartozott Tököly Sabbas is, kinek nevét — többi közt s egyebek fölött — a pestbelvárosi zöldfa-utczában lévő Tököly-intézet tartja fenn, melynek homlokán ez egyszerű, de jelentőségteljes fölirat hirdeti eredetét s célját: „Tököly a tanulóknak.“

A nemeskeblű férfiú, kinek ész és jószágtól sugárzó arczvonásait mutatjuk be olvasóinknak, szerb eredetű s ajku, de magyar hazájának hű s igaz fia, Tököly Sabbas, 1760-ban született, oly családból, melynek ősei már Mátyás alatt harczoltak a török ellen s vészettek Magyarország határainak védelmében, s melynek számos tagja tünt ki katonai dicsőséggel által. Két nagybátyja, Péter és Lázár, Oroszországba költözvén, amaz Katalin cázárno híres tábornoka, emez ezredes volt.

De Sabbas, bár harczias időkben nevedve maga is, s szeméi előtt apái hadi tetteinek emlékével, kiváló előszeretettel fordult a tudományos s könyvek közt töltött élet örömei felé, s fiatal volt még, mikor rang- és kortársai közt a szellemi munkásság terén — kivált abban a korszakban oly ritka-előnyösen különböztette meg magát. Nem elégedve meg, hogy iskoláit immel-ammal végezze, bár a tudományra kenyérkereset eszközéül nem volt szükségére, a pesti egyetemen jogtudori szigorlatot tett le, jó sikerrel; s tanultságát még ekkor sem érezvén befejezettnek, azt gyarapítani külföldi egyetemre, jelesen az akkor leghíresebb s kivált a magyarok által különös előszeretettel keresett göttingeni egyetemre ment. Abban a korban talán

TÖKÖLY SABBAS.

szerb kongresszuson, hol Stratimirovich István budai püspök karloviczi érsekké és szerb patriarchává választott meg, mint akkor hitsorsosainak egyik buzgó képviselője működött ő is. Élete nagy részét könyvtárában töltötte,

mintegy ötezer becses munkából álló könyvtárában, mely ma is fennáll s lelke nemes irányát, tudományssomját és izlését egyaránt hirdeti. Az ismeretes Matica Srbska nevet viselő irodalmi egyletnek, melynek székhelye egészen 1853-ig Pesten volt (mikor Ujvidékre tétetett át), élete hosszaiáiglan elnöke volt, s élénk részvétellel mosdította elő annak a szerb irodalom és nyelv művelésére, s a szerb nemzetiség elomozdítására irányzott törekvéseit, s azokat a közös hazasá magyarság elleni tüntetéseké fajulni mindig ellenetzte. Maga is írói tehetséggel bírva, bár írói hiuságtól nem ösztönözve, folyvást dolgozott s művei közül néhány költeményt, röpiratot (névtelenül) közre is bocsátott, többet s terjedelmesebbeket kéziratban hagyott maga után.

Igy élte le 82 évre terjedő életét, a tudományoknak, irodalomnak s nemzetiség szentelve. De lett légyen élete bármily nemes, végintézete az, a mi nevét örök becsületben tartja fenn.

Ki nem ismeri Pesten a már említett Tököly-intézetet? ki nem olvasta homlokán amaz egyszerű föliratot?

Nem iskola az; hanem a pesti egyetemen, bölcsészeti, orvosi vagy jogi karban, polgári pályákra készülő szerb ajku ifjak táp- és segély-intézete, képesíteni a különben szegényeket, tanulmányaik folytatására. Alapítványából, az intézetben szabad lakáson, fűtésen s világításon kívül 15 p. forintot rendelt havonként minden ily jótéteményes tanuló élelmezésére; s eddig is hány tehetséges szerb ifju nyerte teljes kiképezését és dús alapítványon, melynek alapítókéje két pesti házon és m. é. 140 ezer forinton kívül Aradon kilencedik ház s némi fekvéségek. Az aradi birtokot Tököly egy szerb papnövelde alapítására akarta szánni, de erre az akkori időben engedélyt nem nyerhetett; valamint a szerb nyomda sem jöhetett létre, melynek helyiségét a Tököly-intézet földszintjén je-